

श्री साईसच्चरित

॥ अथ श्रीसाईसच्चरित ॥ अध्याय १२ वा ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीसरस्वत्यै नमः॥ श्रीगुरुभ्यो नमः॥ श्रीकुलदेवतायै नमः॥ श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः॥ श्रीसद्गुरुसाईनाथाय नमः॥ जय जय सद्गुरु साईनाथा। नमितों चरणीं ठेवूनि माथा। निर्विकार अखंडैकस्वरूपता। शरणागता कृपा करीं॥१॥ सच्चिदानंदा आनंदकंदा। भवदवार्ता-सौख्यनिष्पंदा। अद्वैतबोधें द्वैतछंदा। मंदाच्याही वारिसी॥२॥ अवघ्या ठायीं पूर्ण भरलें। गगन जेसें हें विस्तारलें। तेंचि कीं तव स्वरूप रेखाटलें। अनुभवी भले दैवशाली॥३॥ साधूंचें व्हावें संरक्षण। असाधूंचें समूळ निर्दळण। एतदर्थचि ईश्वरावतरण। संत हे विलक्षण यापरते॥४॥ साधु असाधु संतां समान। एक मोठा एक ऊन। हें जाणेना जयांचें मन। समसमान उभयां जे॥५॥ ईश्वराहूनि संत मोठे। असाधूंसी आधीं लाविती वाटे। मन जयांचें तिळतिळ तुटे। प्रेम दाटे दीनार्थ॥६॥ भवसागराचे हे अगस्ति। अज्ञानतमाचे हे गभस्ति। परमात्म्याची एथेंच वस्ती। वस्तुतः हे तदभिन्न॥७॥ ऐशांतील हा साई माझा। अवतरला भक्तकाजा। मूर्तिमंत ज्ञानराजा। कैवल्यतेजाधिष्ठित॥८॥ जीवमात्रीं अत्यंत ममता। इतरत्र अत्यंत अनासक्तता। ठायीं सत्ता ठायीं विरक्तता। निर्वैर समता सर्वत्र॥९॥ जया न शत्रु-मित्रभाव। सरिसे जया रंकराव। ऐसा जो साई महानुभाव। ऐका प्रभाव तयाचा॥१०॥ संत आपुल्या पुण्यकोडी। वेंचिती भक्तप्रेमाच्या ओढीं। न पाहती आड पर्वत दरडी। घालिती उडी भक्तार्थ॥११॥ एक अज्ञानी म्हणूनि नेणती। परमार्थ काय कशाशीं खाती। स्त्री-पुत्र-धनकामीं लोलंगती। बिचारीं नेणतीं तीं सोडा॥१२॥ ऐसीं नेणतीं बाळींभोळीं। देव तयांतें कृपा कुरवाळी। देवासी विमुख देवानिराळीं। अभिमान पोळी तयांतें॥१३॥ अज्ञानियांची येईल कींव। संत एकादा लावील जीव। विश्वास प्रकटेल लाठीव। ज्ञानाची ताठीव निष्कळ॥१४॥ पंडितंमन्य मूढमती। शुष्काभिमानें उगीच फुगती। भक्तिपंथ अवहेलिती। नको संगती तयांची॥१५॥ नको वर्णसंकर बंड। नको वर्णाभिमान थोतांड। न व्हा वर्णाश्रमधर्मलंड। पाखंडपंडित न व्हावें॥१६॥ वेदवेदांगपारंगत। ज्ञानगर्वें मदोन्मत्त। भक्तिमार्गाचे आड येत। तयांची धडगत दिसेना॥१७॥ अज्ञानी विश्वास-पडिपाडें। तरेल तो भवभय-सांकडें। परि या शास्त्रपंडितांचें कोडें। कदा नुलगडे कवणातें॥१८॥ संतांपायीं ठेवतां विश्वास। अज्ञानियां अज्ञाननिरास। ज्ञानाभिमानियां न विकल्प सायास। उपजेल तयांस सद्भाव॥१९॥ असो एकदां सुदैव-परिपाटी। कैसी घडली विचित्र गोष्टी। होती एका कर्मठाचे ललार्ती। अलभ्य भेटी साईची॥२०॥ तयाचा संकल्प होता वेगळा। योगायोग होता निराळा। तेणेंचि शिरडीचा लाभ घडला। दृष्टीस पडला निजगुरु॥२१॥ तें अति सुरस कथानक। जें गुरुमाहात्म्यप्रकाशक। श्रवण करा जी आवश्यक। प्रेमनिदर्शक गुरुभक्तां॥२२॥ नाशिक-क्षेत्रस्थ कर्मठ सोंवळे। अग्निहोत्री उपनाम 'मुळे'। पूर्वपुण्याईच्या बळें। शिरडीस आले एकदां॥२३॥ गांठीं नसतां हें बळ। शिरडीस कोणीही ठरेना पळ। कोणाचा कितीही निश्चय प्रबळ। न चले चळवळ बाबांपुढें॥२४॥ कोणी म्हणेल मी जाईन। मन माने तों तेथें राहीन। नाही तयाच्या हें आधीन। पराधीन तो सर्वस्वी॥२५॥ ऐसें मी मी म्हणतां। थकले कित्येक निश्चय करितां। साई एक स्वतंत्र देवता। गळे अहंता इतरांची॥२६॥ आपुली पाळी आलियाविण। बाबांसी होईना आपुलें स्मरण। कार्नी न येई तद्गुणवर्णन। दर्शन-स्फुरण कोटून॥२७॥ जावें साईसमर्थ-दर्शना। असतां कित्येकांची कामना। योगचि आला नाही त्यांना। साई-निर्वाणापर्यंत॥२८॥ पुढें जाऊं जाऊं म्हणतां। आड येऊनि दीर्घसूत्रता। राहिले कित्येक येतां येतां। बाबाही निधनता पावले॥२९॥ आज उद्यां करीत राहिले। अखेर प्रत्यक्ष भेटीस अंतरले। ऐसे पश्चात्ताप पावले। अंतीं नागवले

दर्शना॥३०॥ ऐसियांची जी राहिली भूक। परिसतां कथा या आदरपूर्वक। पुरवील दुधाची तहान ताक। विश्वास एक ठेवितां॥३१॥ बरें जे भाग्यें कोणी गेले। दर्शन-स्पर्शनं चितीं धाले। ते काय तेथें यथेच्छ राहिले। बाबांनीं ठेविलें पाहिजे॥३२॥ आपुल्या पायीं कोणा न जाववे। राहूं म्हणतां कोणा न राहवे। आज्ञा होई तोंच वसावें। माघारा जावें जा म्हणतां॥३३॥ एकदां काका महाजनी। शिरडीस गेले मुंबईहूनि। एक आठवडा शिरडीस राहूनि। परतावें मनीं तयांचे॥३४॥ चावडी सुंदर शृंगारीत। बाबांसमोर पाळणा टांगीत। कृष्णजन्माचा उत्सव करीत। आनंदें नाचत भक्तजन॥३५॥ गोकुळाष्टमीचाही सोहळा। आनंदानें पहावा डोळां। साधूनि ऐसी मौजेची वेळा। काका शिरडीला पातले॥३६॥ आरंभींच बाबांच्या दर्शना। जातां बाबा पुसती तयांना। “परतणार केव्हां निजसदना”। विस्मित मना तें काका॥३७॥ भेटतांक्षणींच हा कां प्रश्न। काका जाहले विस्मयापन्न। राहूं शिरडींत आठ दिन। होतें कीं मन तयांचें॥३८॥ बाबाचि जेव्हां स्वयें पुसती। उत्तर देणें काकांप्रती। तेंही वाटे बाबाचि सुचविती। म्हणूनि देती योग्य तें॥३९॥ “बाबा जेव्हां देतील आज्ञा। परतेन तेव्हां आपुले सदना”। प्रत्युत्तर येतांचि काकांच्या वदना। “उदयीक जा ना” म्हणाले॥४०॥ आज्ञा केली शिरसा प्रमाण। करुनि बाबांसी अभिवंदन। असतां अष्टमीसारखा सण। केलें प्रयाण तेच दिनीं॥४१॥ पुढें जंव ते गांवीं येती। पेढीवरती जाऊनि पाहती। मालक मार्गप्रतीक्षाच करिती। काका परतती केव्हां ही॥४२॥ मुनीम एकाएकीं आजारी। मालकास काकांची जरूरी। काकांनीं त्वरित यावें माघारीं। पत्र शिरडीवरी मोकलिलें॥४३॥ काका तेथूनि निघाल्यावरी। टपालवाला तपास करी। मग तें पत्र पाठवी माघारी। मिळालें घरीं काकांस॥४४॥ तेंचि पहा कीं याचे उलट। श्रवण करा ही अल्प गोष्ट। भक्तांसी न कळे निजाभीष्ट। साई तें स्पष्ट जाणतसे॥४५॥ एकदां नाशिकचे प्रख्यात वकील। नामें भाऊसाहेब धुमाळ। बाबांचे एक भक्त प्रेमळ। आले केवळ दर्शना॥४६॥ उभ्या उभ्या घ्यावें दर्शन। करुनियां पायीं नमन। घेऊनि उदी आशीर्वचन। जावें परतोन हें पोटीं॥४७॥ परततां वाटेवर निफाडास। उतरणें होतें धुमाळांस। तेथें एका मुकदम्यास। जाणें तयांस आवश्यक॥४८॥ हा जरी तयांचा बेत। बाबा जाणत उचितानुचित। परत जावया आज्ञा मागत। बाबा न देत ती त्यांना॥४९॥ आठवडा एक ठेवूनि घेतलें। आज्ञा देण्याचें स्पष्ट नाकारिलें। सुनावणीचें कार्य लांबलें। तैसेचि गेले ^१तीन वार॥५०॥ आठवड्यावरही कांहीं दिवस। ठेवूनि घेतलें धुमाळांस। इकडे मुकदम्याचे तारखेस। न्यायाधीशास अस्वस्थता॥५१॥ जन्मांत कधींही नाहीं ठावा। ऐसा पोटशूळ दुर्धर उठावा। मुकदमा अपाप पुढें ढकलावा। काळ लागावा सार्थकीं॥५२॥ असो धुमाळांस साईसहवास। पक्षकाराचा चिंतानिरास। घडून आलें अप्रयास। ठेवितां विश्वास साईवर॥५३॥ पुढें मग योग्य कालीं। धुमाळांतें आज्ञा दिधली। कार्यें सर्व यथास्थित झालीं। अघटित ^२केली साईची॥५४॥ मुकदमा चालला ^३चार मास। जाहले चार न्यायाधीश। परि अखेरीस आलें यश। आरोपी निर्दोष सुटला॥५५॥ एकदां एक भक्तप्रवर। नानासाहेब निमोणकर। कैसा तयांच्या पत्नीचा कैवार। घेतला तो प्रकार परिसावा॥५६॥ निमोण गांवींचे वतनदार। न्यायाधीशाचा कारभार। सोंपवी जया सरकार। वजनदार हे मोठे॥५७॥ माधवरावांचे पितृव्य ज्येष्ठ। वयोवृद्ध पूज्य श्रेष्ठ। ^४जायाही मोठी एकनिष्ठ। साईच इष्ट दैवत ज्यां॥५८॥ सोडूनियां वतनी गांव। शिरडींत दोघांहीं दिधला ठाव। साईचरणीं ठेवूनि भाव। सुखस्वभाव वर्तती॥५९॥ उठूनियां ब्राह्ममुहूर्ती। प्रातःस्नान पूजन सारिती। करायानित्य कांकडआरती। चावडीप्रती तीं येत॥६०॥ पुढें आपुलीं स्तोत्रें म्हणत। नाना बाबांपाशींच राहात। होई सूर्यास्त तोंपर्यंत। सेवेंत निरत बाबांच्या॥६१॥ लेंडीवरी बाबांस नेत। मशिदींत आणूनि घालीत। पडेल ती ती सेवा करीत। प्रेमभरित मानसें॥६२॥ बाईनेंही आपुल्यापरी। करवेल ती बाबांची चाकरी। करायी अतिप्रेमभरीं। दिवसभरी तेथेंच॥६३॥ मात्र करायान् स्नान पान। स्वयंपाक जेवणखाण। अथवा रात्रीं करायान्

शयन। निजस्थान सेवावे॥६४॥ बाकी अवशेष सर्वकाळ। दुपार तिपार सांज सकाळ। घालवी हें दांपत्य प्रेमळ। राहूनि जवळ बाबांच्या॥६५॥ असो या दोघांची सेवा वर्णितां। होईल बहू ग्रंथविस्तरता। म्हणूनि प्रस्तुत विषयापुरता। भाग मी आतां ऐकवितों॥६६॥ बाईसी जाणें बेलापुरीं। मुलगा तेथें थोडा आजारी। केली पतीच्या विचारिं। तेथें तयारी जाण्याची॥६७॥ पुढें नित्यक्रमानुसार। बाबांचाही घेतला विचार। पडतांचि बाबांचा होकार। घातला कानावर पतीच्या॥६८॥ असो ऐसें निश्चितपणें। ठरलें बेलापूरचें जाणें। पुढें पडलें नानांचें म्हणणें। उघांच परतणें माघारां॥६९॥ नानांसी होतें कांहीं कारण। म्हणूनि म्हणती तिजलागून। जा परि ये परतोन। दुश्चितमन कुटुंब॥७०॥ दुसरे दिवशीं पोळ्याचीं अंवास। तोही तेथेंचि काढावा दिवस। होती बाईच्या मनाची हौस। येईना मनास नानांच्या॥७१॥ शिवाय अमावास्येचा दिन। अनुक्त कराय गमनागमन। बाईस पडलें कोडें गहन। कैसी सोडवण होईल॥७२॥ बेलापुरास गेल्याविण। वाटे न तिजला समाधान। दुखवितां न ये पतीचें मन। आज्ञोल्लंघन मग कैचें॥७३॥ असो मग केली तयारी। निघाली जावया बेलापुरीं। लेंडीस निघाली बाबांची स्वारी। नमस्कारी तयांतें॥७४॥ कोणीही बाहेरगांवीं जातां। पावावया निर्विघ्नता। देवापुढें खालवी माथा। तीच कीं प्रथा शिरडींत॥७५॥ परि तेथींचा देव साई। जावयाची कितीही घाई। निघावयाचे समयीं डोई। तयांचे पार्यीं ठेवीत॥७६॥ या तेथील क्रमानुसार। साठ्यांचिया वाड्यासमोर। बाबा उभे असतां क्षणभर। बाईनें चरण वंदिले॥७७॥ नानासाहेब निमोणकर। आदिकरुनि सान थोर। येऊनि तेथें दर्शनतत्पर। करिती नमस्कार बाबांना॥७८॥ ऐसिया समस्त मंडळीदेखता। विशेषतः नानांचिया समक्षता। बाबा जें वदले बाईस तत्त्वतां। पहावी समयोचितता तयांची॥७९॥ पार्यीं ठेवूनियां माथा। निघावयाची आज्ञा मागतां। “जा बरें लवकर जा आतां। स्वस्थ चित्ता असावें॥८०॥ गेल्यासारखे चार दिवस। सुखी राहीं बेलापुरास। विचारुनियां सर्वत्रांस। माघारी शिरडीस येई तूं”॥८१॥ असो बाबांचें वचन। बाईस अकल्पित शांतवन। निमोणकरांसी पटली खूण। समाधान उभयतां॥८२॥ सारांश आपण करावे बेत। आम्हां न जाणवे आदिअंत। हिताहित जाणती संत। कांहीं न अविदित तयांतें॥८३॥ भूत-भविष्य-वर्तमान। करतलामलकवत् तयां ज्ञान। करितां तयांच्या आज्ञेंत वर्तन। सुखसंपन्न भक्त होती॥८४॥ असो आतां पूर्वानुसंधान। चालवूं मुख्य कथानिरूपण। कैसी मुळ्यांवरी कृपा करुन। दिधलें दर्शन गुरुचें॥८५॥ श्रीमंत बापूसाहेब बुट्टी। हेतु घ्यावी तयांची भेटी। परतोन जावें उठाउठी। मुळ्यांच्या पोटीं हें होतें॥८६॥ असो हा जरी त्यांचा हेत। बाबांचा त्यांत अन्य संकेत। तो चमत्कार तें इंगित। सावचित्त परिसावें॥८७॥ श्रीमंतांची भेट झाली। मंडळी मशिदीलागीं निघाली। मुळ्यांनाही इच्छा उदेली। निघाले मंडळीसमवेत॥८८॥ मुळे षट्शार्त्रीं अध्ययन। ज्योतिर्विद्येंत अतिप्रवीण। सामुद्रिकांतही तैसेचि पूर्ण। रमले दर्शन होतांच॥८९॥ पेढे बत्तासे बर्फी नारळ। नारिंगादि फळफळावळ। अमूप अर्पिती जन प्रांजळ। भक्त प्रेमळ बाबांस॥९०॥ शिवाय तेथें येती माळिणी। जांब केळीं ऊंस घेऊनि। बाबा खरीदिति आलिया मनीं। पैसे देऊनि पदरचे॥९१॥ पल्लवचा पैका खर्च करीत। आंब्याच्या पाट्या खरेदीत। केळींही उमाप आणवीत। वांटीत मनसोक्त भक्तांना॥९२॥ एकेक आंबा घेऊनि करीं। धरुनि दोन्ही तळहस्ताभ्यंतरीं। चोळूनि मऊ झालियावरी। भक्तांकरिं मग देत॥९३॥ आंबा लावितां ओटीं। रस एकदांच उतरावा पोटीं। जैसी भरली रसाची वाटी। साल बाठी फेंकावी॥९४॥ केळ्यांची तो अपूर्व शैली। भक्तांनीं घ्यावी गर्भनव्हाळी। बाबांनीं सेवाव्यात तयांया साली। काय त्या केली अद्भुत॥९५॥ हीं सर्व फळें आपुले हातीं। बाबा तेथें अवघ्यांसी वांटिती। कोकालीं आलिया चित्तीं। स्वयें चाखिती एकादें॥९६॥ या क्रमाचिया परिपाटीं। केवळ भक्तजनांचियासाठीं। खरीदूनि केळियांची पाटी। बाबा वांटीत होते तें॥९७॥ शास्त्रीबुवांस आश्चर्य गहन। जाहलें देखूनि बाबांचे चरण। ध्वज-वज्रांकुश-रेखा-निरीक्षण। करावें मन जाहलें॥९८॥ भक्त

काकासाहेब दीक्षित। होते तेव्हां निकटस्थित। उचलूनि चार रंभाफळें देत। बाबांचे हातांत तेधवां।।१९।। कोणी बाबांस बहु विनविलें। बाबा हे क्षेत्रस्थ शास्त्री मुळे। पातले चरणीं पुण्यबळें। प्रसाद-फळें द्या कीं यां।।१००।। विनवा कोणी वा न विनवा। बाबांचे आलियाविण जीवा। कोणातें कांहीं न देती ते केव्हां। करिती तेव्हां काय ते।।१०१।। केळीं न, मुळे हात मागती। तदर्थ पुढें हात पसरिती। बाबा न तिकडे चित देती। प्रसाद वांटिती सकळिकां।।१०२।। मुळे बाबांस करिती विनंती। फळें नको हात द्या मागती। पाहूं येतें सामुद्रिक वदती। बाबा न देती त्यां हात।।१०३।। तरीही मुळे पुढें सरकत। सामुद्रिकार्थ हात लांबवीत। बाबा न तिकडे दुंकून पहात। जणूं नाहींत गांवींचे त्या।।१०४।। पसरिल्या मुळ्यांचे हातीं। बाबा तीं चार केळीं ठेविती। बसा म्हणती परि न देती। मुळ्यांचे हातीं निजहस्त।।१०५।। आजन्म ईश्वरार्थ झिजविला काय। तयासी सामुद्रिकीं कर्तव्य काय। अवाप्तसकळकाम साईराय। सद्भक्तां मायबाप जो।।१०६।। पाहूनि बाबांची निःस्पृह स्थिति। सामुद्रिकार्थ उदासीनवृत्ति। शास्त्रीबुवा हस्त आवरिती। नाद टाकिती बाबांचा।।१०७।। कांहीं वेळ स्वस्थ बैसले। मंडळीसमवेत वाड्यांत गेले। स्नान केलें सोवळें ल्याले। आरंभूं सरले अग्निहोत्र।।१०८।। इकडे नित्यक्रमानुसार। बाबा निघाले लेंडीवर। म्हणती गेरु घ्या रे बरोबर। भगवें अंबर परिधानूं।।१०९।। सर्वास वाटला चमत्कार। गेरुचें बाबा काय करणार। जो तो करूं लागे विचार। गेरु स्मरला आज कां।।११०।। बाबांची ऐसीच संदिग्ध वाणी। काय अर्थ जाणावा कोणीं। परि आदरें सांठविल्या श्रवणीं। अर्थश्रेणी वोगरिती।।१११।। कीं ते संतांचे बोल। कधींही जे नसणार फोल। अर्थभरित सदा सखोल। करवेल मोल कवणातें।।११२।। आधीं विचार मग उच्चार। हा तों नित्याचा व्यवहार। उच्चारामागें आचार। संत साचार आदरिती।।११३।। या सर्वमान्य सिद्धांतानुसार। संतवचन कधीं न निःसार। ध्यानीं धरुनि पडताळितां फार। पडे वेळेवर उकल त्या।।११४।। असो इकडे बाबा परतले। निशाणी शिंग वाजूं लागलें। बापूसाहेब जोर्गी वहिलें। वेळीं सुचविलें मुळ्यांतें।।११५।। आरतीचा समय आला। येदातं काय कीं मशिदीला। शास्त्रीबुवांचे सोवळेपणाला। प्रसंग वाटला अवघड तो।।११६।। वदती मग प्रत्युत्तरीं। घेऊं दर्शन तिसरे प्रहरिं। लागले जोग मग ते अवसरिं। करूं तयारी आरतीची।।११७।। इकडे बाबा परत येवोनि। बैसले बोलत जों निजासनीं। तों सर्वांच्या पूजा होऊनि। आरती स्थानीं थाटली।।११८।। इतुक्यांत बाबा म्हणती “आणा। त्या नव्या बामणाकडून दक्षिणा”। बापूसाहेब बुड्डीच तत्क्षणां। गेले दक्षिणा मागावया।।११९।। नुकतेच मुळे करुनि स्नान। सोवळें वस्त्र करुनि परिधान। बैसले होते घालूनि आसन। स्वस्थ मन करुनियां।।१२०।। निरोप परिसतां ते अवसरिं। विक्षेप दाटला मुळ्यांचे अंतरीं। दक्षिणा किमर्थ म्यां द्यावी तरी। मी अग्निहोत्री निर्मळ।।१२१।। असतील बाबा मोठे संत। परि मी काय तयांचा अंकित। मजपाशीं कां दक्षिणा मागत। जाहलें दुश्चित्त मन तेणें।।१२२।। साईसारिखे दक्षिणा याचिती। कोट्यधीश निरोप आणित्ती। मुळे जरी मनीं शंकती। दक्षिणा घेती समवेत।।१२३।। आणिक संशय तयांचे मनीं। आरब्धकर्म अपूर्ण टाकूनि। जावें केवीं मशिदीलागूनि। नाहीं म्हणूनही म्हणवेना।।१२४।। संशयात्म्यास नाहीं निश्चिती। सदा दोलायमान चित्तीं। तयां न ही ना ती गती। त्रिशंकु स्थिति तयांची।।१२५।। तथापि मग केला विचार। जावयाचा केला निर्धार। गेले सभामंडपाभीतर। राहिले दूर ते उभे।।१२६।। आपण सोवळे मशीद ओवळी। जावें कैसें बाबांजवळी। लांब राहूनि बद्धांजळी। पुष्पांजळीं फेंकिती।।१२७।। इतुक्यांत ऐसा चमत्कार। झाला तयांचे दृष्टीसमोर। बाबा अदृश्य गादीवर। घोलप गुरुवर दिसले तें।।१२८।। इतरांस नित्याचे साईसमर्थ। मुळ्यांचे डोळां घोलपनाथ। ते जरी पूर्वींच ब्रह्मीभूत। आश्चर्यचकित बहु मुळे।।१२९।। गुरु जरी वस्तुतः समाधिस्थ। तेही जें दृष्टिगोचर भासत। तेणें मुळे अति विस्मित। तैसेचि साशंकित मानसीं।।१३०।। स्वप्न म्हणावें नाहीं निजेला। जागृति तंव गुरु कैसा ठेला। संभ्रम केउता जीवीं उठला। बोल खुंटला

क्षणभरी॥१३१॥ आपुला आपण घेई चिमटा। म्हणे नव्हे हा प्रकार खोटा। किमर्थ मना हा संशय फुकटा। सर्वासकटा मी येथें॥१३२॥ मुळे मूळचे घोलपभक्त। बाबांविषयी जरी शंकित। परि झाले पुढें अंकित। अकलंकित मानसें॥१३३॥ स्वयें वर्णाग्रज ब्राह्मण। वेदवेदांगशास्त्रसंपन्न। मशिदींत घोलपदर्शन। विस्मयापन्न जाहले॥१३४॥ मग वरती गेले चढोन। निजगुरुचे चरण वंदून। उभे राहिले कर जोडून। वाचेसी मौन पडियेलें॥१३५॥ भगवीं वस्त्रें भगवी छाटी। घोलपस्वामी देखोनि दृष्टी। धांवोनि पायीं घातली मिठी। उठाउठीं मुळ्यांनीं॥१३६॥ तुटला उच्चवर्णाभिमान। पडलें डोळियांमार्जी अंजन। भेटतां निजगुरु निरंजन। निधानसंपन्न ते झाले॥१३७॥ हरपली विकल्पवृत्ति। जडली बाबांवरी प्रीति। अधोन्मीलित नेत्रपातीं। टक लाविती साईपदीं॥१३८॥ अनंत जन्मींचें सुकृत फळलें। दृष्टी पडलीं साईचीं पाउलें। चरणतीर्थीं स्नान घडलें। दैव उघडलें वाटलें॥१३९॥ आश्चर्य केलें सकळीं। हें काय घडलें एकाएकीं। जाऊनि फुलांची फेंकाफेंकी। पायीं डोकी ठेविती कां॥१४०॥ इतर म्हणती बाबांची आरती। मुळे घोलप नामें गर्जती। उंचस्वरें त्यांचीच आरती गाती। रंगीं रंगती सप्रेम॥१४१॥ सोवळ्याची सांडिली स्फीती। स्पर्शास्पर्शाची विराली स्फूर्ती। साष्टांग दंडायमान होती। डोळे मिटती आनंदें॥१४२॥ उठल्यावरी डोळे उघडितां। घोलपस्वामींसी अदृश्यता। त्यांचे स्थानीं साई समर्था। दक्षिणा मागतां देखिलें॥१४३॥ पाहोनि बाबांची आनंदमूर्ति। आणि तयांची ती अतर्क्यशक्ति। तटस्थ झाली चित्तवृत्ति। मुळे निजस्थिति विसरले॥१४४॥ ऐसें हें महाराजांचें कौतुक। देखतां हरली तहान भूक। जाहलें निजगुरु-दर्शनसुख। परम हरिख मुळ्यांना॥१४५॥ जाहलें मानसीं समाधान। घातलें बाबांसी लोटांगण। आनंदाश्रूस भरतें येऊन। मस्तकीं चरण वंदिले॥१४६॥ दक्षिणा काय होती ती दिधली। पुनश्च डोई चरणीं ठेविली। नयनीं प्रेमाचीं आसुवें आलीं। तनु झाली रोमांचित॥१४७॥ सद्गदित कंठ झाला। अष्टभाव मनीं दाटला। म्हणती मनींचा संशय फिटला। वरी भेटला निजगुरु॥१४८॥ पाहोनि बाबांची अलौकिक लीला। मुळ्यांसह सर्व जन गहिंवरला। गेरुचा अर्थ विशद झाला। अनुभव आला तेधवां॥१४९॥ हेचि महाराज हेचि मुळे। आश्चर्य कैसें येचि वेळे। कोण जाणे महाराजांचे कळे। अगाध लीळे तयांचे॥१५०॥ ऐसेचि एक मामलतदार। धरुनि साईदर्शनीं आदर। सवें घेऊनि मित्र डॉक्टर। निघाले शिरडीस यावया॥१५१॥ डॉक्टर ज्ञातीनें ब्राह्मण। रामोपासक आचारवान। स्नानसंध्याविहिताचरण। नेमनिर्बंधनीं आवड॥१५२॥ साईबाबा मुसलमान। आपलें आराध्य जानकीजीवन। आधींच स्नेह्यांसी ठेविलें सांगून। नाहीं मी नमन करणार॥१५३॥ मुसलमानाच्या पायीं नमन। करावया हें घेईना मन। म्हणूनि शिरडीस करावया गमन। प्रथमपासून शंकित मी॥१५४॥ “पायां पडा” हा कोणीही आग्रह। धरणार नाहीं ऐसा दुराग्रह। करुनि घेऊं नका हा ग्रह। करा हा निग्रह मनाचा॥१५५॥ “करावा मातें नमस्कार”। बाबाही न कधीं वदणार। आश्वासितां हें मामलतदार। प्रकटला आदर गमनार्थीं॥१५६॥ ऐसा दृढनिश्चय करुन। मानूनि आपुले मित्राचें वचन। विकल्प अवघा दूर सारुन। निघाले दर्शन घ्यावया॥१५७॥ परि आश्चर्य जें शिरडीस आले। दर्शनार्थ मशिदींत गेले। आरंभीं त्यांनींच लोटांगण घातलें। विस्मित झाले बहु स्नेही॥१५८॥ तंव ते पुसती तयांतें। कैसे विसरलां कृतनिश्चयातें। आम्हांआधींच लोटांगणातें। मुसलमानातें घातलें कैसें॥१५९॥ मग ते डॉक्टर कथिती नवल। रामरूप म्यां देखिलें श्यामल। तें मीं तात्काळ वंदिलें निर्मल। सुंदर कोमल साजिरें॥१६०॥ तेंचि पहा हें आसनस्थित। तेंचि हें सर्वासवें बोलत। म्हणतां म्हणतां क्षणार्धांत। दिसूं लागत साईरूप॥१६१॥ तेंचि डॉक्टर विस्मयापन्न। म्हणावें तरी हें काय स्वप्न। म्हणे हे केंचे मुसलमान। योगसंपन्न अवतारी॥१६२॥ चोखामेळा जातीचा महार। रोहिदास हा तों चांभार। सजन कसाई हिंसा करणार। जातीचा विचार काय यांच्या॥१६३॥ केवळ जगाचिया उपकारा। चुकवावया जन्ममरणांचा फेरा। त्यागूनि निर्गुणा निराकारा। आले हे आकारा संत

जर्णी॥१६४॥ हा तों प्रत्यक्ष कल्पद्रुम। क्षणांत साई क्षणांत राम। माझा दंडिला अहंभ्रम। दंडप्रणाम करवूनि॥१६५॥ दुसरे दिवशीं घेतलें व्रत। कृपा न करितां साईनाथ। पाऊल न ठेवणें मशिदीत। बैसले उपोषित शिरडीत॥१६६॥ ऐसे क्रमिले दिवस तीन। पुढें उगवतां चौथा दिन। काय घडलें वर्तमान। दत्तावधान परिसा तें॥१६७॥ वास्तव्य ज्याचें खानदेशांत। ऐसा एक अकस्मात। स्नेही तयांचा पातला तेथ। दर्शनार्थ साईच्या॥१६८॥ नऊ वर्षांनीं जाहली भेटी। परमानंद माईना पोटीं। डॉक्टरही गेले उठाउठी। तयाचे पाठीं मशिदीस॥१६९॥ जातांचि घातला नमस्कार। बाबा पुसती कां डॉक्टर। कोणी आला का बोलाविणार। आलासी कां उत्तर देई मज॥१७०॥ ऐकूनि ऐसा वर्मी प्रश्न। डॉक्टर गेले विरघळून। जाहलें कृतनिश्चयाचें स्मरण। अनुतापखिन्न अंतरीं॥१७१॥ परि ते दिवशीं मध्यरात्रीं। कृपा जाहली तयांवरी। परमानंदस्थितीची माधुरी। निद्रेमाझारीं चाखिली॥१७२॥ पुढें डॉक्टर स्वग्रामा परतती। तरी ती संपूर्णस्वानंदस्थिति। संपूर्ण पंधरा दिन अनुभविते। वाढली भक्ति साईपदीं॥१७३॥ ऐसेचि साईचे अनेक अनुभव। सांगूं येतील एकेक अभिनव। वाढेल बहुत ग्रंथगौरव। विस्तारभयास्तव आवरितों॥१७४॥ आरंभींची मुळ्यांची कथा। परिसतां विस्मय श्रोतियां चित्ता। परी येथील तात्पर्यार्थता। तैसीच बोधकता आकळिजे॥१७५॥ जो जो जयाचा गुरु असावा। त्याचेचि ठायीं दृढ विश्वास बसावा। अन्यत्र कोठेंही तो नसावा। मनीं ठसावा गुह्यार्थ हा॥१७६॥ याहूनि अन्य कांहीं हेतु। दिसेना या बाबांचे लीलेआंतु। कोणी कसाही विचारवंतु। असो परंतु अर्थ हाचि॥१७७॥ कोणाची कीर्ति कितीही असो। आपुले गुरुची मुळींही नसो। परि स्वगुरुठायींच विश्वास वसो। हाचि उपदेशो येथिला॥१७८॥ पोथी पुराण धुंजूं जातां। हाचि उपदेश भरला तत्त्वतां। परि ऐसी खूणगांठ न पटतां। निष्ठा वठतां वठेना॥१७९॥ नसोनि आत्मनिश्चय वरिष्ठ। मिरविते आपण आत्मनिष्ठ। त्यांच्या जन्माचे अवघे कष्ट। दिसती स्पष्ट ठायीं ठायीं॥१८०॥ “इदं च नास्ति परं च ना”। आजन्म सदैव विवंचना। स्थैर्य लाभेना क्षणैक मना। मुक्ताच्या वल्गना करिताती॥१८१॥ असो पुढील अध्यायाची गोडी। याहूनि आढळेल चोखडी। केवळ साईदर्शनपरवडी। आनंदनिरवडी भोगवी॥१८२॥ भक्त भिमाजी पाटील ऐसा। क्षयरोग तयाचा घालविला कैसा। भक्त चांदोरकरांचा भरंवसा। दृष्टांतासरिसा पटविला॥१८३॥ ऐसा केवळ दर्शनप्रताप। ऐहिकांचें लावी माप। आमुष्मिकही देई उमाप। दर्शनं निष्पाप करी जो॥१८४॥ करी जें योगियाचा दृष्टिपात। नास्तिकांसही पापनिर्मुक्त। आस्तिकांची तैं काय मात। पापपरिच्युत सहजेंचि॥१८५॥ तत्त्वीं जयाची बुद्धि स्थिर। झाला जया अपरोक्ष साक्षात्कार। जो होय तयाचे दृष्टिगोचर। पाप दुस्तर तरला तो॥१८६॥ ऐसी बाबांची कळा अकळ। बाबा तुम्हांलागीं प्रेमळ। म्हणोनि जाणते नेणते सकळ। होऊनि निर्मळ श्रवण करा॥१८७॥ जेथें भक्तिप्रेमाचा जिव्हाळा। जेथें जीवासी बाबांचा लळा। तेथेंचि प्रकटे खरा कळवळा। श्रवणाचा सोहळा तेथेंच॥१८८॥ हेमाड नमितो साईचरणां। वज्रपंजर जे अनन्यशरणां। पार नाहीं तयांचा कवणा। भवभयहरणा शक्त जे॥१८९॥ स्वस्ति श्रीसंतसज्जनप्रेरिते। भक्तहेमाडपंतविरचिते। श्रीसाईसमर्थसच्चरिते। श्रीसंतघोलप-रामदर्शनं नाम द्वादशोऽध्यायः संपूर्णः॥

॥ श्रीसद्गुरुसाईनाथार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥

१. नेमलेल्या तीन तारखा (एक वार म्हणजे एक आठवडा, तीन वार म्हणजे तीन आठवडे)

२. क्रीडा, लीला

३. हा मुकदमा एकाकडून दुसऱ्याकडे असा चालता चालता चार मॅजिस्ट्रेटांकडे वर्ग होत गेला.

४. पत्नी